

Sygn. akt II UK 121/16

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku M. S. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W.
przy udziale zainteresowanego W. J. reprezentowanego przez przedstawiciela
ustawowego A. R.
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 31 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt III AUa [...]

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 września 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację M. S. J. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 stycznia 2014 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział [...] w W. z dnia 12 września 2011 r., wydanej po ponownym rozpoznaniu sprawy zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 marca 2010 r. w przedmiocie odmowy przyznania renty rodzinnej zainteresowanym M. S. J. i małoletnim W. i W. J.. Według ustaleń, ich mąż i ojciec, A. J. nie wypełnił warunków nabycia prawa do renty wymaganych w art. 57 ust. 1 i 2 i art. 58 ust. 2 i 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887),

gdyż w ostatnim dziesięcioleciu przed śmiercią wykazano tylko 4 lata, 10 miesięcy i 1 dzień okresów ubezpieczenia. Nie uwzględniono pozostałych okresów pracy po ustaleniu, że nie podlegał ubezpieczeniom społecznym w Polsce ani w Niemczech. Zgłoszonego w postępowaniu sądowym wniosku o rozpoznanie uprawnień na podstawie stwierdzenia, że zmarły mąż odwołującej się zginął „w wypadku samochodowym związanym z pracą”, Sąd Okręgowy nie rozpoznał wobec nieprzedstawienia organowi rentowemu protokołu powypadkowego lub karty wypadku. Sąd drugiej instancji stwierdził, że prawo do renty rodzinnej po ubezpieczonym uprawnionym do renty z tytułu wypadku przy pracy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1242 ze sprost.) nie mogło być przedmiotem postępowania i rozstrzygnięcia sądowego, uwzględniając, że nie było przedmiotem zaskarżonej decyzji.

Jednocześnie Sąd drugiej instancji wskazał, że M. S. J. złożyła w dniu 18 lipca 2012 r. odrębny wniosek o rentę rodzinną dla siebie i małoletniej córki z tytułu śmierci męża A. J. w wypadku, który miał miejsce podczas wykonywania pracy i w związku z pracą. Wniosek został przekazany holenderskiej instytucji ubezpieczeniowej, a Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdził powinność jak najszybszego postąpienia przez organ rentowy zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2009.284.1) oraz ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Skarga kasacyjna ubezpieczonej została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego - art. 83 ust. 1 pkt 1-5, art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.) w związku z art. 476 § 2 i art. 477⁹ k.p.c. oraz art. 477 § 2, art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c., a także z art. 22, 17 ust. 2 i art. 6 ust. 1 pkt 8

ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w związku z art. 68 i 70 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez niewłaściwą wykładnię oraz zastosowanie i stwierdzenie, że sąd rozpoznający odwołanie był ograniczony w rozpoznaniu sprawy w granicach decyzji, w której organ rentowy nie uwzględnił okoliczności śmierci męża ubezpieczonej na skutek wypadku przy pracy i nie prowadził postępowania w kierunku ustalenia prawa do renty rodzinnej wypadkowej, a w konsekwencji nie zastosowania ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Zarzuciła również naruszenie art. 22, 17 ust. 2 i art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w związku z art. 68 i 70 ustawy o emeryturach i rentach przez niewłaściwą wykładnię oraz zastosowanie i przyjęcie, że ona i jej córka nie są uprawnione do renty rodzinnej, podczas gdy A. J. zmarł na skutek wypadku przy pracy. Na podstawie zarzutu naruszenia art. 57 ust. 1 pkt 2, 58 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 w związku z art. 68 i 70 ustawy o emeryturach i rentach stwierdziła nieprawidłowość nieuznania pracy sezonowej zmarłego A. J. na terenie Niemiec, ponieważ gdyby była wykonywana na terytorium Polski, istniałby z tego tytułu obowiązek ubezpieczeń społecznych lub ten okres zostałby uznany za okres nieskładkowy. Stwierdziła, że w konsekwencji naruszenia prawa materialnego, naruszono art. 227 w związku z art. 217 § 3 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie dowodu z notatki z wypadku komunikacyjnego sporządzonej przez Prezydium Policji z K. i niezobowiązanie pracodawcy zmarłego A. J. do dostarczenia dokumentów pracowniczych związanych z wypadkiem, w tym przede wszystkim protokołu powypadkowego.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała na istotne zagadnienie prawne, „czy złożenie wniosku o rentę rodzinną, w okolicznościach śmierci ubezpieczonego, która nastąpiła w związku z wypadkiem przy pracy, winno prowadzić do rozpatrzenia wniosku zarówno pod kątem przepisów ustawy o emeryturach i rentach oraz ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, oraz czy sąd rozpoznający odwołanie od decyzji organu rentowego, w sytuacji nieuwzględnienia przez organ rentowy, przy rozpoznawaniu wniosku o rentę rodzinną okoliczności

wypadku przy pracy i nie prowadzeniu postępowania w kierunku ustalenia prawa do renty rodzinnej wypadkowej, w konsekwencji niezastosowaniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jest ograniczony w rozpoznaniu sprawy pod kątem renty rodzinnej wypadkowej, z uwagi na granice przedmiotowe decyzji. Innymi słowy, czy zakres przedmiotowy decyzji organu rentowego, determinujący granice rozpoznania sprawy przez Sąd, może być ograniczony jedynie do renty rodzinnej niewypadkowej, pomimo okoliczności śmierci ubezpieczonego na skutek wypadku przy pracy?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca sformułowała wniosek oparty na przyczynie kasacyjnej ujętej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., w związku z czym należy zwrócić uwagę, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury, istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się w znaczeniu jego rozstrzygnięcia dla rozwoju prawa lub jako precedensu dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno zatem przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi art. 390 § 1 k.p.c., a więc odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do wątpliwości dotyczących rozumienia określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do analizowanej instytucji prawnej.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania nie spełnia wskazanych wymagań. Przedstawione w nim zagadnienie nie istnieje jako zagadnienie prawne lub źródło rozbieżności w orzecznictwie. Oczywiście jest, że renta rodzinna przysługująca z ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie może być identyfikowana z rentą przysługującą z

ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W związku z finansowaniem świadczeń z ubezpieczeń społecznych w systemie obowiązującym od dnia 1 stycznia 1999 r. z różnych funduszy, upadła tzw. zasada jednej renty, zatem wniosek o przyznanie prawa do świadczenia nie może być sformułowany ogólnie, bez wyraźnego określenia rodzaju świadczenia lub wskazania funduszu ubezpieczenia (emerytalnego, rentowego, wypadkowego i chorobowego), z którego następuje wypłata. W nowym systemie ubezpieczeń społecznych utrwalony jest pogląd, że wniosek o rentę „niewypadkową” nie może zostać potraktowany jako wniosek o rentę w związku z wypadkiem przy pracy. Wniosek o przyznanie prawa do świadczenia powinien określać rodzaj świadczenia lub wskazywać fundusz ubezpieczenia (emerytalnego, rentowego, wypadkowego, chorobowego), z którego ma być wypłacane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2008 r., II UK 74/08, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 52).

Co więcej, w pełni zachowują aktualność orzeczenia Sądu Najwyższego, na które powołał się Sąd Apelacyjny, stwierdzające, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego i nie orzeka o wniosku, lecz o zasadności odwołania od decyzji, w granicach co do przedmiotu oraz zakresu rozpoznania, wyznaczonych przez jej treść. W związku z tym kwestia ta nie wymaga podjęcia przy rozpoznaniu skargi kasacyjnej, zwłaszcza że skarżąca nie dostarczyła przekonujących argumentów uzasadniających taką ocenę.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).